

Kalervo Palsa: Kittilän tragix

Erkki Pirtola

Ensi syyskuussa Kiasmassa avautuva Kalervo Palsa -näyttely tulee varmasti kyynelöittämään monia Nimettömiä. Palsan arktinen hekkuma nousee vääntyneen kuumana eroottisena fantasmagorana päin katsojan suolia suoraan Lapin ikijäätyneestä suoköngkästä, jota sielläpäin nimitetään juuri paksaksi.

Palsa käsitteli taiteessaan ihmisen suurta viemäripuolta, rakkauden kieroutuneisuutta, rahaa ja lihaa, vallan ja himon fetissinä ja ihmisen pienuutta niiden sadistisessa pelissä. Palsa oli yhtä aikaa vannoutunut kuvantekijä ja kirjailija. Hän ihaili klassikoita, mutta halusi taiteessaan olla todellinen outsider. Niinpä juuri sarjakuvissaan, joita hän oli tehnyt koko ikänsä, hän yhdisti julman satiiriset kertomuksensa visuaaliseen intohimoonsa.

Palsa asui allekirjoittancen luona pari vuotta 1970-luvun alussa Helsingissä. Tuolloin Palsa pyrki Ateneumiin. Hän oli juuri saanut valmiiksi sarjakuvapäätteoksensä Eläkeläinen muistelee. Iso pino sinikantisia vihkoja täynnä nekrofiliaa piirrettyinä yhtäaikaan oudon jäykällä ja samalla lennokkaalla tavalla. Lopussa seisotettiin jopa taivaassa.

Tutustuin omituiseen ajattelijaan, jonka julmat sarjakuvat olivat allegorioita hänen nihilistiselle näkemykselleen elämästä: Ihminen on ihmiselle ihmisusi. Eräässä julkaisemattomassa sarja-

kuvassa nainen rakastuu oikeaan ihmissuteen. He menevät naimisiin. Avioliitasta ei kuitenkaan tule mitään, kun ihmissusi lähtee öisille retkilleen. Nainen tulee mustasukkaiseksi ja ampuu rakastettunsa hopealuodeilla. Toisessa versiossa nainen näkee ihmissuden eläintarhan häkissä. He rakastuvat ensisilmäyksellä. Ensitapaamisella Ihmissusi tappaa kuitenkin naisen ja Palsa toteaa: "Verenhimo on rakkautta voimakkaampaa."

Maalaukset syntyivät suoraan sarjakuvista. Palsa näki aivan hurjia unia ja häiri kertoili niitä herätessään.

© Alpo Jaakola

Alpo Jaakolan Ruusu-ruoska innoitti Palsaa sarjakuvantekijänä.

Kun muut menevät töihinsä ja unohtavat unensa, Palsa päinvastoin asettui piirtämään niitä nopeasti luonnostellen sarjakuvaksi. Parhaat unenäkönsä hän sitten toteutti vaivalloisina sarjakuvajottikkoina. Eräs tällainen on "Texintappaja saaga".

Piilohomot puhdistavat kaupungin

Tex Willer oli minunkin lapsuuteni mielilukemistoa. Pitkulainen pikkulehti roikkui aina takataskussa ja Texistä otin ensiaskeleet piirtäjäksi ihaillemalla ja matkimalla sen taidokasta zip-zip-piirrosta tyylillä saamatta koskaan tietää, kuka tekijä oli. Samoin Kallelle Tex oli tärkeä. Saagan tyyli parodioi Texin tyyliä kertoessaan Texas Rangersista ja Kit Carsonista. Se on omistettu Clay Wilsonille, tuolle villiintyneen underground-lännen saluunapiirtäjälle. Tämäkin, kuten useimmat Kallen sajokset, tai "tragixit", kuten hän niitä nimitti, alkaa lehdestä leikatulla kuolinilmoituksella, jossa vainajan tilalle Palsa ikäänkuin signoceraa nimensä hautajaissinetiksi. Ilmoituksen muistosanat toimivat sarjakuvan prologina: "Herra, Sinä annoit väsyneelle levon".

Tex ja Kit ovat kieroutuneita piilohomoja, jotka tekevät paskahommaa puhdistessaan Skullstonen kaupungin tottelevaisina kenraalin käskyläisinä. Matkalla he tappavat uudisraivaajaperheen mässäilevän sadistisesti. Sarjan toiset ratsastavaiset Red ja Bill on piirretty aivan toiseen, väljempään ja muuntuvaan tyyliin. Redin johdattaa homouden kaidalle tielle hänen hevonsa, joka viliiytyy alastomasta naisesta. De Sade nauraisi viikseensä, jos voisi nähdä tuon ruudun, jossa "tuo älykäs eläin vangitsi naisen etujalkojensa puristukseen" jöötittäen tätä hirmunnan säestyksellä.

Skullstone on Kallea inhottanut Helsinki: "Pelkkää persettä ja rahanpyyntiä." Kit Carsonille luikertelee unissaan käärme suusta vatsaan ja käskee Kitin memä Kiinaan: "eikä tämä ole unta", vaan skitsofreniaa. Muistaakseni se juuri oli Kallen oma uni. Lopussa Bill ja Kid ampuvat Texin tämän ollessa aisapaskalla ja syövät hänen sydämensä siirtäkseen Texin rohkeuden itseensä.

Ota siitä selvää! Kukaan ei Palsan tragixissa ole "hyvä" eikä sankari. Ikäänkun mitään moraalista ohjaavaa rakennetta ei olisiikaan, ja nämä "oikeuden ja hyveen palvelijat" osoittautuvat saatanaaliksiksi pedoiksi. Samoin Bill ja Red liittävätkö koko Texin pahuuden itsensä ihmissyönnin kautta. Ikään kuin kaikilla olisi sama "otsalohkon vajautuma", jonka on

Legendaarinen lännensankari tyhjentää loukot sastasta Palsan tarinassa Tex puhdistaa kaupungin.

havaittu olleen lähes kaikilla ihmisyönnin syyllistyacillä sarjamurhaajilla.

Nainen puuttuu niistä täysin. Naista Kalle kunnioitti elämässä kaukaisella palveluksella, mutta realistisesti naiskontakti oli mahdottomuus. Kalle varmaankin pelkäsi naisen kokonaisvaltaista "mielua", vaikka toisaalta hän etsi "aitia".

Kuolemassa ja intohimossa, omalaatuissa "saippuasarjassa", Palsa kuvaa miestä, jonka rakkaus epäonnistuu niin aviossa kuin platonisessa suhteessa. Vasta kun mies surmaa ja pakastaa naisen, voi hän rakastaa.

Palsa piti itseään "osallistuvana pornograafikkona", eikä saanut vastakäikua 1970-luvun poliittisesta liikkeestä. Hän oli erittäin luenut ja katsoi kuuluvansa harvinaiseen nerousluokkaan, jota keskinkertainen kulttuurisilmä ei havaitse. Hän maalasiikin taulun, jossa perseensilmällä on monokkeli, joka parodioi elittikritiikkeitä.

Itsemurhan itsehurma

Palsa oli aina masentunut, hautoi ikuista itsemurhaa - jota ei kuitenkaan koskaan tehnyt - mutta kykeni luomaan synkkydestään yhtenäisen tyylin.

"Haluan romahtaa korkealta. Olen Euroopan synkin maalari."

© Erkki Pirtola

Unto Punski on kirjoittajan, Erkki Pirtolan underground-sarjakuvien tunnetuin hahmo. Sarjakuva on kirjasta Toinen testamentti (Tammi, 1981).

Valonpilkahdusta ei hänen taiteessaan paljon ole, paitsi huumorin kautta. Eräs hauskipiiri on tragix Petteri Punakuonon kuolema. Joulupukilta kuolee suosikkiporo. Pukki alkaa suremaan niin, että alkaa ryypätä ja saa delirium-kohtauksia ja nähdä pikkumiehiä pullossa. Lopulta pukki päättyy tentturemmin. Pukin katoaminen herättää kauhua aina valtiovaltaan saakka. Pukki on löydettävä! Hänet sitten saadaankin takaisin virkaansa useitten hoitokuurien kautta. Sarja on piirretty tosi huvittomasti ja transsimaisella tyyllillä varmaankin Kallen omien tentturemolojen säestyksellä.

Myöhemmin pukki esiintyy kuoleman lähettiläänä jouluaattona, josta on syntynyt lukuisia maalauksia. Eräs kaudenmista Palsan maalauksista, Lähtö, kuvaa hiihtäjää huoneistossa. Sisällä on talvi ja ikkunasta näkyy ulkona kesä. Tämä liittyy sarjakuvaan Paluu, jossa Palsa vuokraa asunnon kaupungista ja saa isännältä sukset. Hämmästyksensä vuokraaja joutuu loputtomien huoneitten ladulle. Sisällä on talvi ja ikkunasta näkyy ulos, missä on kesä.

Erästä huoneesta löytyy kuva hänen äidistään. Tätä sarjakuvaa Kalle teki aina uusia versioita. Se on hänen tunnustuksensa elämänhädosta, joka päättyy Jäämerelle, missä rannalla on purjelaiva murskautunut jäämassoihin. Se on Kallen versio Caspar David Friedrichin maalauksesta Toivon haaksirikko.

Palsan sarjakuvien määrä on tavaton ja niistä on julkaistu vain pieni osa. Varhaisimpia mestariteoksia tuskin on nähty edes näyttelyissä. Palsan mieluinen nerous kukki näissä William Burroughsin ja Robert Crumbin ja niin monen muun esikuvan innoittamissa teoksissa. Allekirjoittanut tapasi Palsan Turun undergroundsarjakuvakisoissa 1970. Meidät palkittiin päinvastaisista syistä. Minulla oli muutama luska haperolla viivalla tehtyä Unto Punsia ja Kallella kilokaupalla sitä raskaainta sarjaa. Kun Palsa sitten tuli luokseni, innostimme toisiamme sarjakuvilla.

Tein Kallea naurattaakseni perverssin "Sotahupailun", missä sotilaat kutittelevat toistensa suolia.

Kalle sai idean Battler Brittonista, joka kouluttaa erikoisjoukot natsien selustaan "imemään ne kuiviin". "Soulia vai suolia" -sarjassani esiintyi futuristinen bändi Shitshakers, joka nussi ihailijoitaan lavalla. Lopulta paikalle ryntäsi rankaiseva Isä kirvestöihin. Paikalle saapui myös viaton alaston sankarini Unto Punski, joka innostui ilmoituksesta "Amerikan Soulista", mutta paikalla olikin vain läjä suolia.

Meillä oli kunnianhimoinen yritys luoda uusi underground-sarjakuva Suomeen, missä oli aivan oma kielellinen ja kuvallinen rakenne, mutta eihän niitä kukaan ymmärtänyt. Ne olivat liian "ruuollisia". Sarjakuvahan ei saanut olla taidetta, ja meistä se juuri oli sitä. Palsa aina korosti, että sarjakuvan pitää horjua tyylillisesti korostoin tekijän kulloistakin tunnetilaa suhteessa kuvaattavaan, koska silloin se on taidetta suhteessa normaaliin sarjakuvatyylisiin, jota Kalle sinänsä arvosti. Hänhän eli tekstittämällä käännessarjakuvia.

Jouduimme sittemmin erilleen ja se etsikkoaika oli ohi. Myöhemmin tosin julkaisin sarjoja omin käsin monisteina ja jaoin niitä kaverille. Eräs niistä, "Hullu kakkaaja" joutui Pentti Linkolan käsiin. Hän

Raimo Runkkanen vuodelta 1979.

antoi myöhemmin minulle arvokkaan tunnustuksen: "Sinä sarjassa on maailman saasteongelma esitetty ytimekkäimmin."

Palsalle eräs tärkeimmistä innoittajista oli Alpo Jaakolan Ruusu-roska-sarjakuva-albumi. Palsa kävi Jaakolan luona Loimaalla ja pyrki hänen oppipojaksi. Jaakola sanoi: "Ei taidetta voi opettaa, siihen tarvitaan vain halluutta ja itsetuntoa." Palsa ihaili Jaakolan skitsoidista piirrosta tyylillä ja unenkaltaista tarinankerrontaa, joka ruutu ruudulta muljuilee mitä oudoimmaa keskiaikais-surrealistisen tyylin kirjossa. Hallusinaatiot, pakkomielleet, Franz Kafka, matka tajunnan perunapelloille, missä naiset neulovat kainalosauvoja mystikoille. Jaakolalta Kalle oppi pistämään kaikki luukut auki ja antaa mielikuvituksen laukata hirvittävimpiin syövereihinsä. Palsa pisti kyllä vielä sen paskaluukun auki.

Palsan kanssa eläminen oli kuin tervanjuontia siinä mielessä, että joka ikinen asia käytiin hitaasti lävitse ja kaikki arkisimmat asiat liukenteesta uutisiin muuttuivat Kallen omiksi symboleiksi tästä inhimillisyytensä menettäneestä ajasta. Hitautessaan se olikin suurimmoisen energieettistä ja positiivista mietiskelyä

pahuudesta. Vaikka Kalle oli nihilisti, oli hän koko ajan luova ja perverssimpiäkin fantasioita ohjasi tiukka realismi ja todellinen vastuullisuus idcoiden turmelluksesta.

Niinpä se oli perusteellinen opetus, cräänläisen "pimeän pyhyden" opettajan, Kittilän Kurun moraalisäärnaa tätä aikaa vastaan, joka tumistelee yhä avoimemmin narsistisen pornografin tunnuksin päin helvettiään. ■

Kalervo Palsa, Ihana enkeli, 1976. Puupiiirros, 45 x 57,5 cm. Maj-Lis Pitkänen kokoelmat.

JOULU-VIERAS

ON JOULUAATTO. PORVARISKODISSA ODOTETAAN JANNITYKSELLÄ JOULUPUKKIA.
KOSKA PUKKI TULEE?
TULEE KYLLÄ!

AIKA ALKAA OLLA KÄSILLÄ!
MUTTA LAHJOJEN ASE-
MESTA PUKKI OTTAAKIN
ESILLE MAHTAVAN PIILU-
KIRVEEN.
NÄILLÄ SA-
NOILLA ILMOI-
TAN TUOMIT-
SEVANI KOKO
PERHEEN
KUOLEMAAN!

JÄ TODELLAKIN. PUKKI KO-
PUTTAA JO OVELLE...
KOP!
KOP!

OVATKO LAPSET
OLLEET KILT-
TEJÄ?
Joo!
Joo!

MURHATTUAAN TOISET
LAPSET PUKKI SIISTII
KIRVEEN JA POISTUU.

HÄN ALKAA MURHATA
JÄRJESTELMÄLLISESTI: EN-
SIN ISÄ...
IIIK!
ARMOA... AHA!

SITTEŒ AITI JA VAAVA.
HUUDA
AAH!
BAA-AA-AA!

MURHATTUAAN TOISET
LAPSET PUKKI SIISTII
KIRVEEN JA POISTUU.

SUOLIRUNKKAUS

SEX-COMIX

11-12.9.73 K. Palsa

ANAL COMIX

